

*І. І. Чичкан, Управління Національного банку України
у Дніпропетровській області*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АВАНСОВОГО ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ ВКЛАДІВ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИХ СТРАХОВИХ ВНЕСКІВ

Сьогодні в умовах потрясінь і коливань економіки спостерігається підвищення ролі страхування вкладів, аби попередити відтік вкладів і забезпечити фінансову стабільність.

У світовій практиці існує загальна тенденція до фінансування систем страхування вкладів (ССВ) на авансовій основі. На даний момент часу лише декілька країн використовують постфактум фінансування ССВ, наприклад, Австралія, Італія, Нідерланди, Швейцарія, Великобританія. Але й вони знаходяться на шляху реалізації схем авансового фінансування.

Варто зазначити, що використання авансованого фінансування не повинно бути панацеєю. Тип структури фінансування може залежати від особливостей банківської системи, оскільки вони впливають на величину навантаження, яке буде покладено на членів ССВ та на органи влади в разі банкрутства банку. Наприклад, у випадку з Німеччиною інституційні схеми захисту не мають будь-яких заходів страхування вкладників, тому що вони захищають свої організації від банкрутства та ліквідації.

Оскільки більшість ССВ будується за схемою авансового фінансування, виникає питання про те, яким чином повинні бути реалізовані ці системи. Більшість систем страхування депозитів спочатку створюється як системи з єдиною ставкою внесків для всіх банків. Причина проста – такі системи легше розробити і впровадити, вони простіші в управлінні. Заступник директора департаменту аудиторських і консультаційних послуг фінансовим інститутам Роман Кенігсберг важливими перевагами недиференційованої шкали вважає простоту і низькі витрати агентств страхування вкладів на контроль повноти страхових внесків. Коли фонд набирає певну критичну масу, а механізм здійснення щоквартальних внесків відточується, можна переходити до наступного етапу – стимулювати банки до скорочення ризиків за допомогою маніпулювання розмірами внесків до фонду страхування вкладів.

Першою зареєстрованою системою диференційованих страхових внесків була система введена Федеральною корпорацією страхування вкладів (FDIC) в 1993 р. З того часу кількість систем стійко зростала і, за оцінками, в даний час функціонує п'ятнадцять таких систем. Половина членів Ради фінансової стабільності (FSB) використовує єдині ставки, інша – порівняльну систему премій на основі ризиків. Дев'ять країн (Аргентина, Канада, Франція, Німеччина, Гонконг, Сінгапур, Іспанія, Туреччина, США) повідомляють, що страхові внески диференційовані на основі ризиків окремих банків, а вісім країн (Бразилія, Індія, Індонезія, Японія, Корея, Мексика, Нідерланди, Росія)

спираються на систему єдиної ставки премії. Корея і Нідерланди повідомили, що вони мають намір прийняти систему премій з урахуванням ризику в майбутньому. У Росії також неодноразово піднімалось питання введення системи диференційованих страхових внесків, обумовлене тим фактом, що частіше банкрутують маленькі банки, а основне навантаження лягає на великих учасників, які мають більшу кількість вкладів.

Досвід роботи під час фінансової кризи підкреслив важливість однозначного і негайного доступу ССВ до надійних джерел фінансування. Функціонування авансової системи фінансування має ряд позитивних моментів, до яких зокрема належить забезпечення швидких виплат, забезпечення більшої впевненості вкладників щодо здатності ССВ виконувати свої зобов'язання, зменшення навантаження на інших учасників та уряд у разі банкрутств банків. З іншого боку, авансове фінансування передбачає більш високі адміністративні витрати, пов'язані зі збором страхових внесків та управлінням фондом, його розмір також не здатен покрити вклади у всіх банках системи. Тип структури фінансування може залежати від особливостей, наприклад, розмір і структура, банківської системи, оскільки вони впливають на ступінь навантаження, який спричинить крах банку на інших членів ССВ і органи влади. Крім того, оцінка ризиків і ціноутворення є досить складним завданням і потребує значних витрат. Досить важко знайти прийнятні методи диференціації ризиків, а також одержати достовірну, послідовну та своєчасну інформацію і переконатися, що оцінка критеріїв є прозорою. Незважаючи на всі проблеми, які в перше чергу лягають "на плечі" фонду, є значні переваги, які в першу чергу стосуються учасників системи.

В Україні вже зроблені перші кроки на шляху реалізації системи диференційованих страхових внесків, але багато ще треба зробити і перш за все це стосується розробки методики оцінки ризику банку.

Чичкан І.І. Тенденції розвитку авансового фінансування систем страхування вкладів на основі диференційованих страхових внесків [Текст] / І.І. Чичкан // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XV Всеукраїнської наук.-практ. конференції (8–9 листопада 2012 р., Суми). – Суми: УАБС НБУ, 2012. – С. 205-206.